

K ČINNOSTI TÝLU

V PODMÍNKÁCH TERITORIA

Základní výcvikové dokumenty kladou v oblasti operační přípravy důraz na součinnost polního a územního sledu velení. Orgány týlu teritoria plní úkoly, které mají značný vliv na dosažení úspěchu při vedení operační činnosti vojsk. Na operačním stupni jde zejména o součinnost řešení:

- způsobu soustředění a předání týlových svazků, útvarů a zařízení,

- vyvezení a soustředění materiálních prostředků na jednotlivé směry operační činnosti,

- zabezpečení přesunů vojsk a přeprav materiálu podle dopravního plánu,

- řízení provozu na komunikacích teritoria, jejich obsluhy, údržby a obnovy,

- způsobu zásobování polních vojsk do doby vytvoření polního zásobovacího systému,

- způsobu úhrady zničených nebo jinak vyřazených zásobovacích zdrojů a zdravotnických zařízení na teritoriu předurčených pro zabezpečení polních vojsk,

- využití odsunových, léčebných a hygienicko-epidemiologických zařízení teritoria k zabezpečení polních vojsk, zejména při likvidaci ohnisek napadení,

- zabezpečení pořádku v týlovém pásmu.

Tyto úkoly jsou předmětem řešení při cvičeních. Získáváme poznatky a zkušenosti, které promítáme do metodik práce a do forem řízení jak polního, tak územního sledu velení.

Při prioritě polních vojsk a zásadní orientaci úsilí jednotlivých prvků týlu teritoria na zabezpečení prvořadých zájmů polních vojsk nemůžeme přehlížet ani význam opatření, která máme souběžně plnit ve prospěch zabezpečení územního sledu, ve prospěch zabezpečení teritoria.

V článku chci zobecnit některé poznatky a zkušenosti z této oblasti a pokusit se o vyvození závěrů pro jednotlivé úseky činnosti.

Podíl týlu okruhu na rozvinutí a zabezpečování polního zásobovacího a odsunového systému

Pro zabezpečení včasné a účinné aktivity všech prvků operačního týlu má zásadní význam jeho organizované a plánovitě rozvinuté a soustředění na požadovaných směrech a určených prostorech.

Jednotlivé prvky týlu okruhu, mírovými zařízeními počínaje a náčelníky týlových služeb okruhu konče, plní v tomto procesu takové zásadní úkoly, jako je např. postavení a stmelení jednotlivých útvarů a zařízení, zabezpečení jejich hladkého a včasného přesunu do stanoveného prostoru a konečně předání orgánům týlu polního sledu velení.

Celá činnost může probíhat jak v podmínkách relativního klidu, tak v podmínkách rušení nepřítelem, ať už klasickými prostředky, či hromadnými údery zbraní hromadného ničení.

Jde o to, promyslet a připravit taková opatření, která by zaručovala aktivaci polního zásobovacího odsunového systému za jakýchkoliv podmínek. To znamená zabezpečit takovou odolnost a pružnost tohoto systému, aby nedošlo k narušení plynulého zabezpečení vojsk i v podmínkách odlišných od zplánovaných variant.

Na splnění tohoto cíle má vliv už mírová dislokace. Vedle rozptýlenosti a účelnosti rozmístění jednotlivých týlových zařízení musí dislokace umožňovat také rozvinutí všech stancových týlových útvarů a zařízení určených pro polní sled a vytvářet optimální podmínky pro jejich hladký přesun do prostoru předpokládaného použití. Dalším činitelem, který je limitující pro včasné zahájení činnosti všech týlových svazků, útvarů a zařízení, je způsob zaujetí místa v sestavě týlu. Jde o to, abychom ze všech možností vybrali tu nejvhodnější z hlediska rychlosti, spolehlivosti a bezpečnosti. V tomto smyslu máme ještě značné rezervy. Zejména možnost nepřítele rušit činnost na teritoriu je třeba omezit na minimum. Cesta k tomu je mimo jiné i ve způsobu přesunů, jeho de-

centralizací a výběrem nejvhodnějších, nejméně zranitelných os přesunu.

Zvláštní význam tu má obejít zranitelných přechodů přes velké vodní toky, velkých komunikačních center, složitých křižovatek, odkrytých prostorů bez přírodní masky apod. Pro řízení přesunů má svůj význam síť spojení na teritoriu, abychom mohli proudy průběžně sledovat a ovlivňovat.

Přesuny týlových svazků, útvarů a zařízení, stejně jako přesuny vojsk z hloubky do operační sestavy probíhají především s využitím sítě určených vojenských automobilních silnic obsluhovaných kontrolními pořádkovými stanovišti, silami silničních pořádkových praporů teritoria a silami družstev silničního dozoru veřejné bezpečnosti. Na zvlášť důležité a frekventované úseky jsou navíc nasazovány prostředky silničních svazků a útvarů polního sledu. Tuto síť komunikací využíváme v souladu s dopravním plánem zejména pro přesuny větších celků. Působením zbraní hromadného ničení může dojít k jejímu narušení, k nutnosti zřizování (vytyčování) objížďek, popř. k její reorganizaci. Týl okruhu v součinnosti s polním velením musí proto citlivě reagovat na konkrétní situaci na komunikacích, na konkrétní přesuny a vytvářet s využitím všech vyčleněných sil a prostředků podmínky k tomu, aby poruchy v plnění dopravního plánu byly minimální ať už vytyčováním objížďek, či zabezpečením obnovy průchodnosti dosavadní sítě.

Souběžně se soustřeďováním týlových svazků, útvarů a zařízení a zabezpečováním jejich prvního použití na jednotlivých operačních směrech plní oba sledy týlu úkoly bezprostředního materiálního a zdravotnického zabezpečení vojsk.

Vedle zabezpečení municí připadá přitom významné místo zvláště doplňování spotřeby PHM. Boj v hraničním pásmu může trvat krátkou dobu, ale též může pře-

růstat v delší bojovou činnost a vést k vyčerpání nebo ke ztrátě, či zničení zásob zanechaných v posádkách a v dalších zdrojích v prostoru bojové činnosti. Proto vycházíme ze zásady, že

— spotřebu uhradíme v první řadě z teritoriálních zdrojů odběry vlastními prostředky vojsk,

— jen výjimečně využijeme prvků polního zásobovacího systému operačního týlu.

Náročným úkolem je **zabezpečení přesunů svazků a útvarů pohonnými hmotami a mazadly**. Tato náročnost nespočívá jen ve zplánování přesunů, určení zdrojů doplňování zásob v místech zastávek a denního odpočinku, ale zejména v nutné krátkosti vytvoření a přípravy těchto zdrojů zásob na teritoriu péčí vojenského okruhu v součinnosti s orgány národního hospodářství.

Spotřebu uhradíme odběry z jednotlivých okruhových skladů, ze skladů FHR nebo ze zvlášť pro tento účel zřizovaných výdejních zařízení služby PHM na železničních stanicích. Přitom svazky a útvary vybavené automobilními cisternami budou orientovány k odběru PHM v okruhových skladech a ve skladech FHR, ostatní útvary a zařízení k odběrům do malých obalů v připravených železničních stanicích. Jednotlivá vozidla a malé skupiny mohou odebírat PHM v etapních stanicích a v posádkových výdejních. Při odběrech PHM z posádek musíme počítat s možností výpadku elektrické energie a s dalšími poruchami zařízení skladů. Vozidla musí být proto vybavena vlastním motorickým čerpadlem nebo do skupiny vozidel jedoucích pro odběr musí být zařazena automobilní cisterna schopná čerpat pohonné hmoty z podzemních nádrží. Ve zvláštních případech může být svazek nebo útvar napojen na odběr PH ze státního produktovodu. Tyto odběry zabezpečíme výhradně automobilními cisternami nebo do převozných nádrží.

Pro doplňování zásob proviantu je nezbytné plně využívat zejména zásob zane-

chaných v posádkách. Proviant si zde budou odebírat nejen útvary, které v nich proviant zanechaly, ale i útvary a svazky, které vešly do operační sestavy po přesunech z hloubky teritoria. Tyto svazky a útvary za přesunu si mohou spotřebované zásoby doplňovat z posádkových výdejen proviantu zřizovaných ve vhodných posádkách péčí proviantní služby okruhu. Zvláštní význam má přitom včasná kompletace těchto zásob.

Jednou z hlavních povinností teritoriálních orgánů je **zabezpečení nepřetržitého přísunu materiálu všeho druhu vojskům polního sledu** i po rozvinutí polního zásobovacího systému. V operaci dochází k nárůstu vzdálenosti mezi zásobovanými vojsky a zdroji zásob na teritoriu. Přitom může dojít k značnému narušení železniční dopravy. Doprava materiálu vojskům bude v převážné míře odkázána na silniční přepravu automobilními prostředky. Výjimku bude tvořit pouze doprava pohonných hmot s využitím budovaného polního potrubí.

Při reálném maximálním koloběhu automobilních prostředků operačního týlu do 300—400 km denně musíme hledat cesty jak dopravit zásoby za vojsky tak, aby nedocházelo k jejich poklesu a ohrožení plynulého zásobování. Ukazuje se, že za určitých podmínek bude účelné do přísunu zásob za vojsky více zapojit i prostředky teritoria. Vytvořením automobilního transportu týlu okruhu v hodnotě jednodenní potřeby hlavního operačního uskupení by bylo možné zabezpečit denní přísun ze zdrojů na teritoriu do mobilních zásobovacích etap operačního týlu a transport operačního týlu orientovat jen na přísuny vojskům.

Vázným úkolem teritoria je **zdravotnické zabezpečení** polních vojsk v první fázi bojové a operační činnosti.

Zdravotnické zabezpečení v tomto období bude probíhat ve velmi složitých a obtížných podmínkách, přičemž prostředky polních vojsk musíme maximálně šetřit pro plnění úkolů v hloubce.

Zdravotnické ztráty vojsk za přesunu na teritoriu budou v závislosti na prostředcích používaných nepřítelem rozdílné a mohou se pohybovat v průměru kolem 3 % (při překrytí hranic kolem 5 %) z celkového počtu vojsk. Při bojové činnosti v pohraničním pásmu mohou dosahovat v podmínkách bez použití ZHN 5 — 10 % a při použití ZHN 15 — 25 %. Pro poskytování lékařské a odborné lékařské pomoci v těchto podmínkách je třeba se orientovat na plné využití zdravotnických zařízení teritoria jako jsou dočasná lékařská ošetrovací střediska, pomocné vojenské nemocnice a zejména odsunové nemocnice

ministerstva zdravotnictví. Přitom součinnost mezi zdravotnickou službou polních vojsk a teritoria se uskutečňuje zejména se skupinami pro řízení spádových území jednotlivých krajů. Tato součinnost probíhá až do stupně zdravotnické služby svazků a musí zahrnovat i informace o hygienicko-epidemiologické situaci, zejména pak upřesnění možností využití teritoriálních zařízení při poskytování pomoci po vzniku hromadných ztrát u útvarů a svazků zvláště v důsledku hromadných úderů ZHN, včetně využití výjezdních oddílů vojenských nemocnic.

Místo krajských vojenských správ při realizaci úkolů týlového zabezpečení na teritoriu

Hlavním organizátorem týlového zabezpečení na celém území okruhu je tyl vojenského okruhu, který soustřeďuje všechny síly, prostředky a zdroje na svém teritoriu. Krajským vojenským správám nepřísluší územní působnost v oblastech jednotlivých týlových služeb s výjimkou ubytovací a stavební služby. V rámci krajů jsou samostatné orgány pro řízení vojenské dopravy (Krajské správy vojenské dopravy) a zdravotnického zabezpečení kraje (Skupiny pro řízení spádového území), s nimiž KVS udržují úzkou součinnost.

Ubytovací a stavební oddělení KVS jsou výkonnými a kontrolními orgány ubytovací a stavební služby na území příslušného kraje. Za branné pohotovosti budou

- řídit převzetí a předání vojenských objektů a jejich střežení při změně uživatelů podle předem připravených plánů,

- zabezpečovat převzetí a péči o objekty převzaté vojenskou správou od civilního sektoru a od vojenských rozpočtových organizací,

- přebírat do péče rozestavěné investiční výstavby stavěné dodavatelsky i svépomocí,

- řešit ubytování útvarů na teritoriu,

- zabezpečovat provozuschopnost náhradních zdrojů elektrické energie a vody pro vojenské objekty a zabezpečovat v tomto směru součinnost s odbornými civilními orgány na teritoriu,

- v součinnosti s CO řídit protivzdušnou obranu vojenských objektů a zařízení.

Jednou z podmínek účinné práce na tomto úseku je úzká součinnost s mimoarmádními složkami kraje. V první řadě mají mít dostatek podkladů o stavu vodních zdrojů, způsobu jejich ošetřování, ochrany a možnostech jejich využití pro potřeby vojsk. Mají mít předem dohodnutý režim odběru, způsob prověření nezávadnosti zdrojů a náhradní zdroje. Obdobně musí organizovat součinnost s energetikou kraje o systému zásobování energií, o způsobu zabezpečení ochrany sítě a náhradních zdrojích.

Zdravotnické zabezpečení v kraji řídí za branné pohotovosti skupina pro řízení spádového území (SRŠÚ) v místě dislokace KVS.

Tato skupina je velitelsky i odborně podřízena zdravotnické službě okruhu a

- řídí zdravotnickou službu svazků a útvarů na území kraje,

- organizuje její posílení po napadení ZHN,

— vede přehled o prostředcích zdravotnické služby na území kraje a o jejich kapacitě a využití,

— vede hygienicko-epidemiologický průzkum a vede přehled o hygienicko-epidemiologické situaci vojsk a obyvatelstva na území kraje,

— řídí využití výjezdního oddílu vojenské nemocnice (VOVN) k rychlé likvidaci vzniklých zdravotnických ztrát a k vykonání potřebných hygienicko-epidemiologických opatření po úderech ZHN,

— řídí uvolňování etapních stanic zdravotnické pomoci na určených automobilních silnicích na území kraje od raněných a nemocných jejich odsunem do rozvinutých zdravotnických zařízení na území kraje.

V zájmu hladkého plnění funkčních úkolů musí skupina udržovat co nejtěsnější součinnost jak s KVS a s Radou obrany kraje, tak s orgány Civilní obrany. Lidových milicí a Ministerstvem vnitra na území kraje a odborně spolupracovat s hygienicko-epidemiologickými stanicemi a dalšími civilními zdravotnickými zařízeními v kraji.

Při vzniku větších zdravotnických ztrát bo za situace, kdy útvary nebo svazky za přesunu přes území kraje nestačí svými silami a prostředky včas splnit úkoly v léčebně odsunovém zabezpečení, vysílá náčelník SRSÚ jedno nebo dvě zdravotnická oddělení VOVN k likvidaci zdravotnických ztrát nebo prostředky hygie-

nicko-epidemiologické stanice VOVN k řešení vzniklé epidemické situace.

V místech zdravotnických ztrát VOVN třídí raněné a zasažené, poskytuje jim první lékařskou pomoc a zabezpečuje jejich odsun do nejbližších zdravotnických zařízení teritoria (VN, PVN, ON). Přitom k léčení lehce raněných může využívat i nejbližších vojenských ošetřoven. Po napadení biologickými bojovými prostředky nebo při vzniku epidemického ohniska vede výjezdní skupina hygienicko-epidemiologické stanice VOVN hygienicko-epidemiologický průzkum a odebírá vzorky, které laboratorně zpracovává.

Úkoly vojenské dopravy v rámci kraje zabezpečuje Krajská správa vojenské dopravy (KSVD), kterou přímo řídí týl okruhu.

Úkoly spojené s ostatními oblastmi týlového zabezpečení řídí přímo jednotlivé složky týlu okruhu. Ukazuje se potřeba vybavit KVS působností i v tomto směru zejména v zájmu plnění úkolů v souvislosti s výstavbou nových útvarů a svazků a dále pak k řešení úkolů, spojených s přesuny a pohybem svazků a útvarů na teritoriu kraje. Rozsah zásob zanechaných v posádkách po odchodu vojsk vyžaduje, aby byl i na stupni kraje orgán, který by zabezpečil jejich evidenci a organizované využití. Pro manévr těmito zásobami v rámci kraje podle dispozic a potřeb týlu okruhu jsou plně využitelné prostředky automobilů jednotek KVS.

Zabezpečení pořádku v týlovém pásmu

V soudobých operacích se do značné míry stírá rozdíl mezi válčištěm a zápolím. Působení nepřítel se neorientuje jen na prostor bezprostřední bojové činnosti vojsk, ale i prostory operačního týlu a teritoria. V podmínkách středoevropského válčiště navíc dochází k překrývání týlového pásma operačních svazků s teritoriem státu. Organizované a včasné plnění všech úkolů týlového zabezpečení polních vojsk vyžaduje zabezpečení nezbytného stupně pořádku v týlovém prostoru vojsk.

Udržení pořádku v týlovém prostoru vyžaduje vysokou organizovanost činnosti, neustálý přehled o situaci, úzkou součinnost všech orgánů, svazků, útvarů a zařízení v daném prostoru a uskutečňování opatření, která maximálně omezí činnost nepřítel a vytvoří podmínky pro plynulou činnost týlu k neselhávajícímu zabezpečení vojsk.

Hlavním prostředkem udržení pořádku v týlovém pásmu jsou útvary ochrany týlu

a v podmínkách teritoria také pohotovostní oddíly a státní útvary.

Hlavními úkoly těchto útvarů jsou zejména

- ochrana a obrana nejdůležitějších komunikací a zvláště důležitých objektů,

- boj s nepřátelskými záškodnickými skupinami,

- udržování pořádku ve stanoveném prostoru,

- a také organizace a zabezpečení shromaždišť válečných zajatců a spoluúčast na zabezpečení evakuace přífrontového pásma.

Ochranu komunikací zabezpečuje v úzké součinnosti se silničními útvary. Mezi zvlášť důležité objekty je třeba zahrnout také prostory zásobovacích základů, trasy produktovodu, objekty na železnici včetně vykládacích stanic a výdeje materiálu.

K úplnému zabezpečení těchto úkolů nebude dostatek sil a prostředků. Některé objekty zabezpečíme v plném rozsahu, jiné pouze částečně sledováním a plánováním variant zásahů. Přitom zásadní význam má pohotovost dostatečných sil a prostředků v záloze vhodně rozmístěných podle předpokládaných zásahů.

Proti jednotkám a skupinám nepřítele rozptýleným v týlovém pásmu bojují vyčleněné útvary podle zvláštní taktiky, která využívá zejména metody vyhledávání, blokování, obklíčování a pronásledování. K úspěšnému plnění úkolu musí tyto jednotky ovládat boj v noci, v lese, ve městě, používat lsi a projevovat vynalézavost bez jakýchkoliv šablon, znát taktiku záškodnických skupin a dobře se orientovat v terénu a místních poměrech.

Dosažení plného úspěchu v ozbrojeném střetnutí vyžaduje komplexní přístup a plné zapojení všech složek státu, v podmínkách ozbrojených sil pak zejména úzkou součinnost polního i územního sledu při prioritě úkolů zabezpečení polních vojsk.

Zkušenosti z operačních cvičení ukazují, že zůstává řada rezerv ve využití orgánů teritoria k uvolnění maxima sil a prostředků polních vojsk k zničení nepřítele. Řešení těchto otázek přispěje k dalšímu zvýšení bojeschopnosti a je plně v souladu s leninským chápáním úkolů obrany socialistického státu.

Úkolem útvarů ochrany týlu v součinnosti s útvary teritoria je také zabezpečení odsunů a střežení zajatců. Tento úkol zatím málo procvičujeme a málo využíváme zejména prostředků a sil teritoria.

Na vytvoření podmínek pro zabezpečení pořádku v týlových pásmech má svůj vliv také stupeň vysídlení (evakuace) obyvatelstva z přífrontového pásma a ze stanovených prostorů v týlu vojsk. Evakuace se může uskutečnit jak na vlastním území, tak na území nepřítele obsazeném vlastními vojsky s cílem vytvořit vhodné podmínky pro manévry vojsk, ztížit podmínky pro špiónážní a diverzní činnost a v neposlední řadě také předejít obětím v řadách civilního obyvatelstva. Vysídlení probíhá na základě rozhodnutí vojenské rady frontu či armády do hloubky 50 i více km. Štáb týlu zpracovává plán vysídlení, který po schválení velitele předává k realizaci vykonavatelům, orgánům místní moci, místním vojenským velitelům a velitelstvím útvarů obrany. V plánu stanoví osady k vysídlení, potřebu a zabezpečení dopravních prostředků pro přepravy osob a materiálu, komunikace, materiální, technické a zdravotnické zabezpečení a opatření k ochraně majetku zanechaného na místě. Podíl jednotek a útvarů ochrany a jednotek teritoria bude spočívat zejména v zabezpečení pořádku a organizovanosti a v kontrole realizace plánů vysídlení. Přitom tyto úkoly budou plnit v součinnosti se silničními orgány, s orgány lidosprávy a s orgány vojenské správy území.

Všechna tato opatření jsou zvláště naléhavá v podmínkách rozsáhlé snahy potenciálního protivníka o využití všech prostředků diverze.